

08.09.2023

POL-2022-132542

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

Poliisihallituksen lausunto selvityshenkilön raporttiin; Arvio poliisin hallintorakenteesta ja kehittämisvaihtoehtoista; Takaisin ihmisten pariin

Lausuntopyyntö

Sisäministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa viitekohdassa mainitusta selvityshenkilön loppuraportista "Arvio poliisin hallintorakenteesta ja kehittämisvaihtoehtoista: Takaisin ihmisten pariin".

Selvityksen tavoitteena on muun muassa ollut löytää keinoja, joilla poliisi voi paremmin huolehtia lakisääteisistä tehtävistään, vastata toimintaympäristön muutoksiin ja yhteiskunnan poliisille osoittamiin vaatimuksiin sekä varmistaa yhdenvertaisten poliisin palvelujen toteutuminen ottaen huomioon käytettävissä olevat voimavarat. Poliisin hallintorakenteen riippumattoman ja vertailevan arvioinnin lisäksi tavoitteena oli tuottaa perusteltuja kehittämis ehdotuksia ja vaihtoehtoja hallinnon rakenteiden jatkokehityksen pohjaksi.

Lausunto

Poliisihallitus lausuu alkuun yleistä raportista ja sen jälkeen selvityksen keskeisten ehdotusten jaon mukaisesti seuraavaa.

Yleistä

Hallintorakenteiden kehittämisellä voidaan tavoitella tehokkuutta, vaikuttavuutta ja myös toiminnan yhdenmukaistamista. Näiden tavoitteiden taustalla voidaan arvioida vaikuttavan sekä sisäisesti että ulkoisesti mahdollisimman yksiselitteisen johtamismallin luominen, joka mahdollistaisi toimivat prosessit ja kykenisi johtamaan, valvomaan, ohjaamaan ja kehittämään poliisitoimintaa yhdenmukaiseen suuntaan. Jotta rakenteen perusteita koskevia muutoksia kannattaisi tehdä, tulisi edellytyksenä olla, että uudistettu rakenne tosiasiaassa varmistaisi poliisille tehokkaamman, vaikuttavamman ja yhdenmukaisemman toiminnan eri puolilla maata.

Suomen poliisia tulee kehittää nykyistä yhdenmukaisemmaksi. Yhdenmukaistaminen lähtee osaltaan yhdenmukaisesta organisoinnista, jolloin siihen voidaan kytkeä yhdenmukaiset ja toimivaksi havaitut prosessit joustavasti.

Loppuraportissa on yhtenä vaihtoehtoina esitetty johtamisen voimistaminen nykyrakenteessa tai ns yhden viraston mallin käyttöönotto poliisissa. Käytännössä poliisin nykyisen hallintorakenteen muuttaminen yhden viraston malliin tarkoittaisi siirtymistä organisoinnissaan rakenteeseen, jossa nykyiset itsenäiset virastot sulautettaisiin yhdeksi kokonaisuudeksi. Tässä mallissa poliisi muodostaisi yhden yhteisen virastokokonaisuuden, jota johdettaisiin strategisella ja hallinnollisella tasolla johtoesikunnasta ja operatiivisella tasolla operatiivisista yksiköistä.

Yhden viraston mallissa strateginen johtaminen ja poliisiviraston keskitetyt hallinnolliset palvelut (mm. tukipalvelut, henkilöstö ja talous) olisi perusteltua keskittää Poliisihallitukseen, joka on poliisin johtoesikunta. Näin vähennettäisiin osin päällekkäistä työtä ja lisättäisiin yhdenmukaisuutta sekä laadua myös näiden toimintojen osalta.

Malli edellyttäisi johtoesikunnan alle toimivat operatiiviset yksiköt. Operatiivisiin yksiköihin tulisi voida tarvittaessa osoittaa tiettyjä hallinnollisia- tai tukitehtäviä, tai konsernin kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla koko poliisivirastoa palvelevia keskitettyjä tukitehtäviä tai keskitettyjä operatiivisia palvelutehtäviä, sekä sijoittaa niihin tarvittaessa johtoesikunnan alueellista henkilöstöä, jos tiettyjä hallinto- tai tukitehtäviä olisi käytännössä perusteltua hoitaa alueilla.

Raportin mukainen ehdotus, jossa poliisialueet organisoitaisiin poliisin ylijohdon poliisitoimintayksikön mukaisten, keskeisten operatiivisten ydintoimintojen vastuualueiden mukaan sektoreiksi, jolloin operatiivisen toiminnan ohjaus tulisi yhdenmukaisena näiltä vastuualueilta, edistäisi todennäköisesti ainakin tavoitteita yhdenmukaisemmasta ja keskitetympään johdettumasta poliisista.

Raportti antaa kuvan tarpeista ja eri kehittämisvaihtoehdoista, mutta muutosten vaikutusten ennakointi tai arviointi on kuitenkin jäänyt siinä määrin vähäiseksi, että toteutuessaan raportin keskeisten ehdotusten käytännön suunnittelu, toimenpideohjelmien teko ja aikataulutus jäävät erilaisten ohjaus- ja työryhmien tehtäväksi. Ehdotusten vaikutusten arviointi ja sitä myöten myös rakennemuutokseen sitoutuminen vaatisikin vielä perusteellisen jatkoselvityksen. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan hallinnollisten tukitehtävien, kuten taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon, tehtävien keskittäminen Poliisihallitukseen tulisi kuitenkin varmistaa viipymättä lainsäädännöllisillä muutoksilla siitäkin riippumatta, edistetäänkö poliisihallinnon rakenteiden uudistamista loppuraportissa esitettyjen vaihtoehtoisten mallien mukaisesti.

Raportin keskeiset ehdotukset

1. *Valtakunnallisesti yhdenmukaisella tavalla tulisi johtaa monivuotinen ohjelma perusrikostutkinnan tason nostamiseksi, harvapartioinnin ulottamiseksi kaikkialle Suomessa ja muutoin johtaa valvonta- ja hälytystoimintaa paikallisesti vaikuttavammalla tavalla.*

Poliisihallitus katsoo, että roolien selkeyden ja yhdenmukaisuuden varmistamisen osalta esitetyt keinot tukevat lakisääteisistä tehtävistä huolehtimista niin rikostutkinnassa, hälytys- ja valvontatoiminnassa kuin muissakin Poliisihallituksen alaisten yksiköiden toiminnassa. Poliisihallitus lausuu kyseisen ehdotuksen osalta seuraavaa:

Perusrikostutkinta

Selvityksen tavoitteena oli löytää keinoja, joilla poliisi voisi paremmin huolehtia lakisääteisistä tehtävistään. Sellaisia keinoja, jotka rikostutkinnan osalta auttavat selvityksen tavoitetta, ovat:

- 1) esitutkintavelvoitteen lievennys,
- 2) poliisille laajemmin itsenäinen oikeus jättää toimittamatta tai lopettaa esitutkinta vähäisissä rikoksissa,
- 3) esitutkinnan rajoittamisoikeuden kehittäminen ja summaarisen päätöksentekoprosessin kehittäminen,
- 4) rikosprosessin kevennykset (vahingonkorvausasiat, sakkoprosessin uudistaminen),
- 5) pakollisen sovittelun lisääminen kytkettynä vahingonkorvausprosessiin,
- 6) rikosilmoitusten kirjaaminen ja tutkinta-asioiden käsittely laajoissa kokonaisuuksissa,
- 7) mahdollisuus sähköiseen asiointiin
- 8) rikostiedustelulainsäädäntö
- 9) rikostorjunnan käytännön kehittäminen
- 10) poliisin tiedonsaanti ja tiedonluovutus
- 11) poliisikoulutus
- 12) esitutkinnan muutosäännökset
- 13) tiedonsaanti avoimista lähteistä.

Poikkeuksellisen laajojen rikoskokonaisuuksien läpivieminen rikosprosessissa -ehdotuksen osalta selvityksessä on esitetty, että kyseisten kokonaisuuksien osalta keinoja ovat sähköiset asianomistajakuulustelut, videokuulemiset litterointeineen ja esitutkintojen niputtaminen rikosprosessin myöhemmissä vaiheissa. Näistä ensin mainittu tukee tavoitetta, toiseksi mainittu ei välttämättä tue tavoitetta ja viimeksi mainittu ei merkittävässä määrin tue tavoitetta (poliisin lakisääteiset tehtävät) - joskin nopeuttaa rikosprosessia kokonaisuudessaan. Poliisissa jo käynnistetty monivuotinen rikostorjunnan kehittämisohjelma keinona tukee yksiselitteisesti poliisin lakisääteisten tehtävien turvaamista.

Johtopäätöksissä on arvioitu, että esitutkinnan keskeyttäminen ja rajoittaminen koettelevat ihmisten luottamusta. Esitutkinnan keskeyttämistä ja rajoittamista koskevat päätökset perustuvat kuitenkin suoraan lainsäädäntöön. Luottamus poliisin tältä osin rakennetaan ja ylläpidetään laadukkaalla päätöksenteolla, riittävällä tutkinnanjohtajaresurssilla sekä valtakunnalli-

sesti yhdenmukaisella ja tasapuolisella toiminnalla. Mikäli poliisin päätöksenteko kyseenalaistetaan, voidaan päätöksiin perehtymällä arvioida, onko poliisin päätökset lainmukaisia.

Selvityksessä on nostettu palkkauksen kohottaminen yhdeksi ehdotukseksi tutkinnan tason parantamiseksi. Peruspalkkaus tutkinnan tehtävissä tulisi-kin erottua jonkin verran nykyistä korkeampana suhteessa esim. kenttätehtäviin, ja paremmalla palkkauksella voitaisiin ehkä hillitä työvoiman vaihtuvuutta ja myös saada enemmän vetovoimaa alalle ylipäätään. Tärkeää olisi tarkastella ja kehittää rikostutkinnan sekä veto- että pitovoimatekijöitä kokonaisuutena, jossa palkkaus on yksi huomioitava osatekijä. Tutkinnan tehtävissä vaadittavan osaamisen ja tietojen vaatimustason, laajuuden ja jatkuvan työkuorman sekä stressitason perusteella palkkauksen kohottamista voidaan pitää perusteltuna. Kenttätehtävissä epäsäännöllinen työaika huomioidaan lisinä ja olosuhdeosana.

On kuitenkin huomioitava, että poliisin palkkausjärjestelmä on juridiselta luonteeltaan tarkentava virkaehtosopimus. Virkaehtosopimusta on mahdollista muuttaa ainoastaan sopijakumppaneiden kanssa sopimalla, joten työnantaja ei voi sitä yksipuolisesti tehdä. Poliisihallituksessa on valmisteltu poliisin palkkausjärjestelmän kehittämistä koskevat esitykset. Tässä työssä on ollut valmisteluvaiheessa mukana myös henkilöstöjärjestöt, mutta varsinaisissa tarkentavia virkaehtosopimuksia koskevissa neuvotteluissa tahtoa palkkausjärjestelmän rakenteen uudistamiselle ei ole kuitenkaan löytynyt. Palkkauksen euromääräisen tason parantaminen tapahtuu myös virkaehtosopimusneuvotteluissa, kun sopijakumppanit neuvottelevat ns. virastoerärahoituksen käyttämisestä. Työnantajalta on valtion virkaehtosopimusasetuksen (1203/1987) säännöksellä kielletty kohdentamasta muuta kuin virastoerärahoitusta palkkojen korottamiseen tarkentavalla virkaehtosopimuksella (5 §).

Raportissa, sivulla 23 todetaan, että valtioneuvoston selonteon mukaan perusrikostutkintaan ei ole osoittaa riittäviä voimavaroja. Riittämättömien resurssien ja lisääntyneiden tehtävien myötä poliisi on viime vuosina joutunut yhä enenevässä määrin strategisella valinnallaan priorisoimaan resursseja mm. kiireellisten hälytystehtävien hoitamiseksi ja vakavien rikosten tutkinnan turvaamiseksi. Priorisointia on jouduttu tekemään erityisesti ennalta estävän työn, liikennevalvonnan ja perusrikostutkinnan kustannuksella.

Perustutkinnan kehittämiseksi on lausuttavana olevassa raportissa esitetty toimia, jotka ovat pääasiassa niitä toimenpiteitä, joita Poliisihallitus on itse esittänyt. Monivuotisen kehittämisohjelman mukaiset toimenpiteet ovat jo vireillä Poliisihallituksessa ja lisäresurssia tultaneen kohdentamaan juuri perustutkintaan.

Harvapartiointi, ennalta estävä toiminta ja valvonta- ja hälytystoiminta

Hälytys- ja valvontatoiminnan osalta esitetyt keinot (harvapartiointi, yhdenmukaisuus toiminnassa, ennalta estävä toiminta, paikalliset palvelupisteet) tukevat tältä osin lakisääteisten tehtävien turvaamista.

Selvityksen mukaan poliisi on organisoitunut enemmän organisaatio- kuin kansalaisnäkökulmasta. Organisaation kehittämisessä tärkeänä lähtökohdiana on, että poliisi tarjoaa tietojohdoisesti palveluita siellä missä ihmiset ja poliisitoiminnan painopisteet ovat, väestöön ja sen sijoittumiseen liittyvät kehitystrendit huomioiden. Kuitenkin poliisin on varmistettava riittävät poliisipalvelut koko valtakunnassa. Viime kädessä poliisin uskottavuus ja luottamus kansalaisten keskuudessa syntyy siitä, että se hoitaa lakisääteiset tehtävänsä tehokkaasti ja kansalaisia tyydyttävästi. Samalla huomattavaa on, että poliisi ei itse pääätä toimitilaverkostostaan.

Selvityksessä painotetaan mm. harvapartioinnin lisäämistä koko Suomeen, ensipartioiden lisääntyvää vastuuta teknisestä paikatutkinnasta, sekä valmiuden ja varautumisen ylläpitämistä. Nämä kaikki tehtävät edellyttävät lisäresursointia. Poliisin resurssit ovat riittämättömät myös hälytystoiminnassa.

Harvapartioinnin kehittämisenä yhtenä vaihtoehtona voisi olla yhteispartioinnin lisääminen eri viranomaisten kesken metsästyksen valvonnan tavoin. Tästä on poliisilla hyviä kokemuksia ja asiaa on perusteltua harva-alueilla edelleen kehittää, mm. rajavartiolaikiin viime vuosina tehdyt YJT toimivallan muutokset tukevat tavoitetta.

Poliisitoiminnan kovimpana ytimenä on pidettävä operatiivista hälytystoimintaa sekä vakavien rikosten tutkintaa, johon poliisi myös strategisella painopistevalinnallaan priorisoi. Samalla on muistettava, että poliisin yksi lakisääteinen tehtävä on myös rikosten ennalta estäminen, joka on viime vuosien resurssitilanteessa väistämättä jouduttu paikoin jättämään liian pienelle huomiolle.

Ennalta estävän toiminnan osalta on mahdotonta laskea, kuinka paljon tulevia tehtäviä ja rikoksia jää syntymättä, jos poliisi on läsnä entiseen koulu-poliisi -malliin jo ala-asteelta lähtien ja läpi lasten nuoruuden. Ainakin voisi kuvitella, että sillä on vaikutusta vähitellen syntyvään kulttuuriin ja asenteisiin poliisista, eli luottamukseen poliisiin ja turvallisuuden tunteeseen yhteiskunnassa. Kevään 2023 JTS-kannan ja hallitusohjelmaan kirjattujen lisäresurssien myötä voidaan poliisin resursseja pyrkiä kohdentamaan mahdollisuuksien mukaan ja tietojohdoisuuden pohjalta myös ennalta estävään työhön.

Liikennevalvonta (osana ennalta estävää toimintaa)

Raportin liitteenä olevassa liikenneturvallisuustyötä koskevassa muistiossa on todettu, että siihen on koottu tieliikenneturvallisuuden kehitystä kuvaavia tietoja. Poliisin liikenneturvallisuustyön ytimeksi on mainittu ”liikennevalvonta, joka kohdistuu ajoneuvoihin ja kuljettajiin.

Huomioitaessa, että poliisin liikenneturvallisuustyöstä on laadittu raporttiin erillinen muistio ja sitä on erikseen käsitelty myös keskeisten muutosten osalta, on asiaan kiinnitetty keskimääräistä enemmän huomiota. Muiden poliisin ydintoimintojen osalta käsittely on ollut suppeampaa. Raportissa on

kiinnitetty huomiota valvontaan kohdistuneeseen työaikaan, jonka mukaisesti poliisien kokonaismäärän kasvaessa vuodesta 2018 lähtien, ei työajan kohdentumisessa ole tapahtunut valvonnan näkökulmasta myönteistä muutosta vaan liikennevalvontaan käytetty kokonaistyöaika on lähtenyt laskuun johtuen yhtäältä laskevasta resurssikehityksestä, mutta toisaalta myös poliisin muuhun toimintaan, erityisesti lisääntyneeseen hälytystoimintaan, osallistumisen vuoksi. Laajahkosta käsittelystä huolimatta kehittämis-ehdotuksiin ei ole esitetty kuitenkaan yhtään konkreettisesti poliisin liikennevalvontaa tai liikenneturvallisuustyötä kehittävää ehdotusta. Ehdotusten osalta voidaan toki pohtia, mikä merkitys niillä voisi olla poliisin liikenneturvallisuustyöhön, mutta valitettavasti raportti jättää avoimeksi sen, mikä on raportin tekijöiden näkemys poliisin liikenneturvallisuustyöstä, sen tilasta ja mahdollisesta kehittämisestä.

Raportti ei siten vastaa suoraan kysymykseen siitä, mikä on ollut rakennuudistuksen vaikutus poliisin liikenneturvallisuustyöhön sekä -valvontaan, eikä siihen, miten sitä pitäisi kehittää.

Yleisesti valvontaan käytetyn työajan vähenemiseen on tärkeää kiinnittää huomiota, sillä valvonta on keino poliisin ennalta estävässä toiminnassa, joka raportissa todetaan olevan poliisin lakisääteinen tehtävä ja sen palveluita tulisi tuottaa suunnitelmallisesti, tehokkaasti ja vaikuttavasti. Liikenneturvallisuustyön kentässä poliisi on käytännössä ainut taho, joka toteuttaa liikennevalvontaa, jolla on kiistatta ennalta estävä vaikutus kuolemiin sekä vakaviin loukkaantumisiin liikenteessä.

Lupahallinto / palvelupisteet

Raportissa on viittauksia lupahallinnon valtakunnallisiin työjonoihin, ja mainitaan myös lupapalveluiden keskittäminen valtakunnalliseksi toiminnoksi. Suositus valtakunnallisista työjonoista on myös lupahallinnon tilaa koskevassa selvityksessä. Poliisihallitus työstää yhdessä poliisilaitosten kanssa syksyn 2023 aikana valtakunnallisia työjonoja. Päätöstä ei ole kuitenkaan vielä tehty siitä, että näihin tullaan siirtymään, joten lopullista linjausta asiasta ei vielä ole. Mahdollinen päätös edellyttää suunnittelua ja määrittelyä, miten tällaisia työjonoja hallinnoitaisiin ja töiden jakautumista poliisilaitosten kesken seurattaisiin. Tätä pohjatyötä tehdään syksyllä 2023, jotta mahdollinen päätös voidaan tehdä. Valtakunnallisista työjonoista on kuitenkin hyvä huomata se, että pelkästään sähköisesti käsiteltäviä hakemusasioita on vain tietty osa kaikista lupahallinnon asioista. Esim. vuonna 2022 lupahallinnossa oli n. 1,1 miljoonaa asiakaskäyntiä, eikä valtakunnallisilla työjonoilla olisi vaikutusta näiden käyntiasiakkaiden jakautumiseen poliisilaitoksittain. Huomioitavaa on myös se, että käytännössä kaikissa merkittävässä asiaryhmissä on jo poistettu kotipaikkasidonnaisuus ja lupa-asiakkaat voivat asioida haluamallaan poliisilaitoksella.

Valtakunnalliset työjonot ovat siis mahdollisesti erittäin hyvä työkalu töiden tasaisempaan jakautumiseen, mutta niiden roolia ei voi ylikorostaa esim. tiettyjen poliisilaitosten ruuhkien purun välineenä. Lupahallintoa tulisi ohjata

raportin mukaisesti entistä vahvemmin yhtenä toimintona niin, että poliisilaitosten välisiä eroavaisuuksia ei olisi.

2. Toistuvien lisäbudjettien laskennallinen osuus tulisi sisällyttää osaksi poliisihallinnon varsinaista tulo- ja menoarviota. Poliisin kokonaismääräraha tulisi nostaa keskimääräiselle pohjoismaiselle tasolle.

Poliisihallitus pitää erittäin kannatettavana pitkäjänteistä tulossopimusta sekä monivuotista suunnittelu-, johtamis- ja valvontajärjestelmää. Lyhytjänteinen budjetointi, jota poliisihallinto on joutunut tekemään, on ollut todellinen ongelma nimenomaan toiminnan kehittämisen ja suunnittelun kannalta. Tämä on pakottanut poliisihallinnon olemaan koko ajan jäljessä yhteiskunnan kehityksestä ja toiminnan kehittäminen on ollut erittäin haastavaa, kun taloudellisesti ei ole ollut varaa reagoida uusiin tarpeisiin ennakolta. Tuoreisiin tarpeisiin on jouduttu esittämään jälkikäteen rahoitusta, jolloin ollaan rahoituksessa ja toiminnassa jo jäljessä.

Lyhytjänteinen, usein lisäbudjetteihin nojaava, rahoitus ja rahoituksen ennakoimattomuus on rasittanut-merkittävästi esim. hankkeissa tehtävää ICT-kehitystyötä, kuten myös muuta poliisin tietojärjestelmien kehittämistä, ylläpitämistä sekä eri muodossa tapahtuvaa poliisin tietojen hallintaa. Rahoituksen ennakoimattomuus on osaltaan merkittävästi heikentänyt pitkäjänteistä suunnittelua, jota tarvitaan mm. osaavan henkilöstön pitämiseksi hankkeissa sekä ICT-toimittajien puolella. Nykyisessä tilanteessa, jossa esim. ICT- ja tietoturvan osaajien kysyntä on merkittävästi lisääntynyt, poliisi ei ole pystynyt kilpailemaan näistä osaajista mm. pitkäjänteisen rahoituksen tai suunnittelun puuttuessa. Näistä haasteista on syntynyt myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Raportissa tunnistetaan vuosittain toistuvien lisätalousarvioiden valmistelun hallintoa ja henkilöstöä kuormittava vaikutus. Raportissa jää huomiotta se kuormitus, mitä näiden käsittelyjen tulosten eli alkuperäisen rahoitus- ja toimintasuunnitelman lisäksi toteutettaviksi tulevat esimerkiksi tietynä aikajaksona käytettävillä (ja sen jälkeen menetettävillä) varoilla tehtävät hankinnat aiheuttavat hallinnolle ja erityisesti hankintojen parissa työskentelevälle henkilöstölle. Tämän kuormittavan vaikutuksen voi arvioida korostuneen nyt, kun erilaisten poliisillekin välttämättömien tuotteiden saatavuus on heikentynyt ja globaalit toimitusajat ovat pidentyneet.

Raportin johtopäätöksien mukaan voimavarojen suuntaamista kaikilla poliisihallinnon tasoilla leimaa toistuvien ja säännöllisten lisäbudjettien edellyttämä lyhytjänteisyys, ja rahat tulevat kuluvalle tai enintään seuraavalle vuodelle. Poliisin tiukka taloustilanne sekä jossain määrin myös poliittiset painotukset ovat varsinkin muutaman edellisen vuoden aikana johtaneet siihen, että lisätalousarviossa on myönnetty poliisille rahoitusta myös jopa pysyviin menoihin, mikä ei ole lisätalousarvion perimmäinen tarkoitus. Tällä

on kuitenkin mm. pystytty estämään laajemmat sopeuttamistoimet poliisissa. Tilanne ei ole kuitenkaan mahdollistanut pitkäjänteistä suunnittelua, eikä päättäjillä ole aina ollut luottamusta poliisin määrärahan käyttöön. Lisätalousarvioiden määrääjat ja hyväksymisen aikataulut eivät yleensä ole toiminnan kannalta parhaita mahdollisia, eikä toiminnan suunnittelu ole ongelmattonta, mikäli kriittinen rahoitus kuluvan vuoden tarpeisiin saadaan varmistettua vasta vuoden lopussa. Tähän on nykyiseen hallitusohjelmaan kirjatut linjaukset poliisin resurssien turvaamisesta tuomassa toivotun muutoksen.

Poliisi näkee, että määrärahatilanteen kohentamiseksi tehty määrätietoinen vaikuttamistyö sekä yhteistyö on tuottanut tulosta siten, että enää ei ole tarvetta puhua raportissa mainitusta "toistuvasta ja säännöllisestä lisäbudjettien laskennallisesta osuudesta". Määrärahoista on päätetty nyt aiempaa pitkäjänteisemmin niin kehyspäätösten yhteydessä kuin vuosittaisesta talousarviosta päätettäessä, jolloin lisätalousarvioiden merkitys on painottunut ennakoimattomiin ja äkillisiin tarpeisiin, kuten kuuluisikin.

Edellä mainitulla toistuvien ja säännöllisten lisäbudjettien laskennallisen osuuden sisällyttämisellä osaksi poliisihallinnon varsinaista tulo- ja menoarviota tarkoitettaneen riittävän ja pysyvän perusmäärärahatason saamista poliisin toiminnan varmistamiseksi. Kuten jo aiemmin todetaan, on asiassa tehty hyvää yhteistyötä ja tilanne tulee merkittävästi parantumaan.

Selvityksessä on hyvin painotettu poliisien määrän lisäämistarvetta, mitä Poliisihallitus myös itse kannattaa.

3. Selvityksen mukaan poliisin toimitila-, hankinta-, talous-, ICT-, HR-osaaminen ja -toimivallasta tulisi pääosin keskittää poliisin ylijohdolle tukemaan paikallista poliisitoimintaa.

Yleistä

Hallintorakenneselvityksessä on ymmärrettävästi pääpaino poliisin operatiivisessa toiminnassa ja sen mahdollisessa uudelleen organisoinnissa. Poliisin operatiivisten toimintojen osalta raportissa on tarkasteltu toimintoja ja niiden tuloksellisuuden kehitystä melko kattavasti, samoin henkilöstömäärän kehitystä. Siihen nähden, että tiivistelmäänkin päätyneenä kehittämisehdotuksena on poliisin toimitila-, hankinta-, talous-, ICT-, HR-osaaminen ja -toimivallan keskittäminen poliisin ylijohtoon, näitä kokonaisuuksia ei juuri raportissa analysoida tai määritellä.

Tukitoimintojen keskittämistä voidaan pitää kuitenkin kannatettavana. Keskittäminen vaatii silti riittävien näkökulmien kuulemisen ja huomioimisen, erityisesti operatiivisen toiminnan tarpeet, jos päätöksiä keskitetystä hallinnosta tehtäisiin. Selvityksessä ei ole käsitelty edellä mainittujen hallinnollisista toimista muita hallinnollisia toimia, joissa keskittäminen voisi olla

myös tarkoituksenmukaista tai sitä kautta resursseja pystyttäisiin käyttämään tehokkaammin ja laaja-alaisemmin. Näitä toimintoja on mm. tiedonhallinta, viestintä, oikeudelliset asiat ja organisaatioturvallisuus.

Sopimukset ja hankinnat

Hankintaosaamisen ja toimivallan keskittäminen ylijohtoon pitkällä aikavälillä lisäisi laadukasta ja tuloksellista toimintaa ja vähentäisi päällekkäisyyksiä. Lyhyellä aikavälillä saattaa olla hankala tunnistaa paikallistasolla henkilöiden työpanosten osuudet kuhunkin tehtävään. Keskittämisen toteuttaminen vaatii hyvän valmistelun sen varmistamiseksi, että se oikeasti toteutuu ja mahdollisesti keskitettyihin tehtäviin nimettävät henkilöt oikeasti sitoutuvat valtakunnalliseen eikä paikalliseen tekemiseen. Aikatauluarvioiden pohjana voisi pitää esim. PORA 2 -ilmoittautumisten valmisteluajatauluja, eli joissain yhteyksissä esitetty ajatus vuonna 2025 jo toteutetusta keskittämisestä edellyttäisi pian tehtäviä päätöksiä keskittämisestä.

Poliisin ylijohdon tulisi kootusti neuvotella uudelleen myös yhteistyösuhteet Valtorin ja mahdollisesti Senaatin, Hanselin sekä Palkeiden kanssa poliisin keskeisten tarpeiden, hinnan, laadun ja saatavuuden optimoimiseksi. Yhteistyösuhteiden uudelleen neuvottelemineen kootusti olisi vastuullista ja hyödyllistä. Neuvottelujen valmisteluun liittyisivät olennaisesti vaihtoehtoitteiden toteuttamistapojen kartoitus ja luonnostelu. Samalla tulisi tarvittaessa valmistella ehdotukset tarkoitustaan vastaamattomista valtion yhteisistä tukitoimijoista irtaantumiseksi ja valmistautua tuottamaan vastaavat sisäiset palvelut itse tai yhdessä kumppaniviranomaisten kanssa.

Talous ja HR

Poliisihallitus kannattaa, kattavaa henkilöstöjohtamisen sekä työnantaja- ja neuvottelutoiminnan osaamisen ja toimivallan keskittämistä. Nykyisellään, Poliisihallituksen ohjauksesta huolimatta, henkilöstö voi olla eriarvoisessa asemassa siitä riippuen, missä poliisiyksikössä kukin työskentelee. Esimerkiksi osaamisen kehittämisen näkökulmasta poliisiyksiköt tukevat omaehtoista osaamisen kehittämistä Poliisihallituksen antamaa sitovaa ohjetta eri tavoin tulkiten. Samoin poliisin palkkausjärjestelmän soveltaminen eroaa poliisiyksiköiden välillä Poliisihallituksen sisäisen tarkastuksen raportin mukaan, vaikka voimassa on valtakunnalliset soveltamisohjeet. Myös virkavapaiden myöntämiskäytännöt, työterveyspalvelut, etätyön hyödyntäminen jne. ovat erilaiset poliisiyksiköstä riippuen poliisihallinnon yhteisestä ohjauksesta ja useamman vuoden voimassaolevasta henkilöstösuunnitelmasta huolimatta.

Talous- ja HR-osaamisen ja toimivallan keskittämistä koskeva esitys edellyttäisi, että kokonaisuudet selvitettäisiin tarkemmin niihin liittyvien prosessien, juridiikan, valtionhallinnon kehittämistavoitteiden ja poliisia koskevan tarkoituksenmukaisen prosessin sekä henkilöstövaikutusten näkökulmasta. Esimerkiksi HR-osaaminen ja toimivalta voi tarkoittaa palvelussuhteen hallinnan toimenpiteitä, joita kuitenkin koskee valtionhallinnollisesti keskittämistavoitteet Palkeisiin. Toisaalta HR-osaaminen ja toimivalta voi tarkoittaa

myös koko henkilöstöjohtamisen sekä neuvottelu- ja työnantajatoiminnan keskittämistä, jolloin hallinnon sisäisten päätösten ja täytäntöönpanotoimien lisäksi tarvitaan lainsäädännön kehittämistyötä toimivallan siirtämiseksi Poliisihallitukseen esimerkiksi työnantajana toimimisen osalta.

Raportissa mainitaan, että poliisin olisi syytä tarkastella valtion yhteisten palveluntuottajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tässä yhteydessä tarkastelun painopiste oli Valtorissa, mutta myös Palkeet tuli mainituksi. Palkeet tarjoaa hyvää ja laadukasta teknistä työtä, kuten mm. poliisin palkanlaskentaan liittyvät tehtävät ja työaikajärjestelmien ylläpitotehtävät. Kuitenkaan asiantuntijapalvelut eivät ole yhtä laadukkaita, ja laatu vaihtelee yksittäisen asiantuntijan mukaan. Myös palvelun sisältö ja sovitun prosessin noudattaminen riippuu siitä, kuka asiantuntijoista palvelua antaa. Erityisesti palvelun laatu vaihtelu koskee neuvontapalvelua ja matkustuspalveluita, joissa Palkeiden asiantuntijoilta saadut vastaukset vaihtelevat asiantuntijan mukaan, ja joissa Palkeet on ottanut työnantajalle kuuluvaa roolia. Palvelun ja vastausten sisällön vaihtelu aiheuttaa poliisissa melko runsaasti sisäistä työtä ja selvittelyä. Kun Palkeiden laskutus perustuu osittain tunti hinnoitteluun, epäselvyys johtaa myös kustannusten kasvuun. Palkeiden roolia valtion yhteisten palveluiden tarjoajana olisikin tarkasteltava sen lakisääteisten tehtävien näkökulmasta.

Raportissa on mainintoja myös poliisikoulutuksen työelämävastaavuudesta rikostutkinnan yhteydessä. Poliisihallitus on antanut keväällä 2023 HAUS:lle tehtävän laatia selvitys poliisikoulutuksen tilasta sekä tutkintokoulutuksen että täydennyskoulutuksen osalta. Poliisihallitus tulee tekemään yhdessä Poliisiammattikorkeakoulun kanssa selvityksen valmistuttua poliisikoulutusta koskevat kehittämistoimet.

ICT

ICT-toimintojen merkitys poliisityössä niin rikostorjunnassa, lupahallinnossa, liikennesektorilla kuin valvonta- ja hälytystoiminnassa on kiistaton. Poliisitoiminta nojaa nykypäivänä vahvasti sähköisessä muodossa käsiteltävään tietoon ja niihin noin sataan tietojärjestelmään, joissa poliisin tietoja käsitellään. Tietojärjestelmien tekninen toimivuus on erittäin merkittävä osa onnistunutta poliisityötä. ICT-toiminnot ja tiedonhallinta toimivat poliisin operatiivisen toiminnan mahdollistajana.

Selvityksessä on nostettu esille ICT-menojen valtava kasvu ja jatkossakin tarvitaan merkittävä lisäpanostusta ICT- menoihin ja myös osaavaan henkilökuntaan – työvoimapulan vaivaamalle alueelle. Resurssien hajauttaminen tässä toiminnossa eri puolille poliisihallintoa ei varmastikaan ole perusteltua taloudelliselta kuin toiminnallisestakaan näkökulmasta. Keskittämiseen näiden osalta viitataan myös hallitusohjelmassa. Myös tiedon eri muodossa tapahtuva käsittely edellyttää teknisen osaamisen lisäksi vahvaa ymmärrystä tietoturvasta, tietosuojasta ja tiedon elinkaarenhallinnasta sekä tietotekniikan ymmärrystä, jotta voidaan toteuttaa tietojen hallinta lain vaa-

timukset sekä taloudellinen ja esim. tietojohdamisen näkökulmat huomioiden. Tällä osaamisen alueella poliisi joutuu jo nyt kamppailemaan osaavien tekijöiden saatavuudesta. Näiden osaajien sijoittaminen keskitetysti koko organisaation käyttöön, on erittäin järkevää.

Selvitysraportissa on tunnistettu selkeästi mm. kyberrikollisuuden kasvu ja tämän vaikutus rikostutkintaan sekä tekoälyn mukanaan tuomat muutokset. On hyvä huomata, että teknologisen kehityksen valtava nopeus sekä kansainvälisen turvallisuustilanteen muutokset merkitsevät myös muutosta ja lisäpanostuksen tarvetta poliisin omien järjestelmien turvallisuuden takaamiseksi.

Tiedonhallinta

Selvitysraportissa todettu lainsäädännön tarkastelu poliisin tiedonluovutukseen ja tietojen saamiseen sekä tietojen hyödyntämiseen on varmastikin paikallaan. Tiedonhallinnalla (tietoturva, tietosuojalla ja tiedon elinkaaren hallinnalla) varmistetaan tietojen käsittelyn turvallisuus (tietojen eheys, luotamuksellisuus, saatavuus ja kiistämättömyys). Tiedonhallintaa ohjataan Poliisihallituksesta, mutta poliisiyksiköillä on selkeää itsenäistä roolia tietojen käsittelyssä ja esimerkiksi tietoaaineistojen käsittelyssä sekä säilytyksessä on otettu käyttöön erilaisia ratkaisuja poliisilaitoksilla. Tiedonhallinnan organisointi yhden taikka vaikka muutamankin toimijan alle on merkittävä muutos tämän hetkiseen tilanteeseen, jossa poliisilaitoksilla on erilaisia tapoja käsitellä erityisesti niitä tietojoukkoja, jotka eivät ole valtakunnallisten tietojärjestelmien piirissä. Näin toiminta ei ole yhtenäistä. Eri tapojen selvittäminen ja uudelleen organisointi yhdenmukaiseksi ei onnistu hetkessä ja edellyttää merkittävän tilapäisen resurssoinnin selvittely- ja muutostöihin.

Selvityksessä on myös mainittu mm. mahdollinen kirjaamopalveluiden keskittäminen valtakunnallisesti hoidettavaksi. Mikäli yhden viraston malli toteutetaan, lähtökohtaisesti organisaatiolla olisi vain yksi kirjaamo, vaikka tämä olisikin hajautettuna maantieteellisesti. Kirjaamotoimintojen keskittäminen vaatii käytännössä sekä resurssointia siirtymän toteuttamiseksi että riittävän siirtymäajan, jotta kirjaamotoiminnot saadaan menestyksekkäästi toimimaan. Valtionhallinnossa on esimerkkejä siitä, kuinka liian lyhyellä valmisteluajalla toteutetut, vaikka sinänsä kannatettavat ja järkevät yhdistämiset, ovat johtaneet toiminnan sekaannustilaan pitkäksi aikaa.

Viestintä

Poliisissa työskentelee tällä hetkellä noin 40 päätoimista viestijää, joista suurin osa on operatiivissa poliisiyksiköissä. Todellisuutta kuitenkin on, että yksittäisiin yksiköihin hajautettuna joukko on hieman vähemmän kuin osiensa summa, sillä viikoittaisesta, hyvästä yhteistyöstä huolimatta jokaisessa yksikössä tehdään kutakuinkin samoja asioita ja työskennellään paitsi alueellisten viestintätarpeiden, mutta myös valtakunnallisten kattoteemojen parissa, mikä väistämättä tarkoittaa päällekkäistä työtä. Osassa yksiköistä viestijät voivat sijaistaa toisiaan, mutta osassa yksiköistä voi olla

vain yksi päätoiminen viestijä, jolloin poistuman aikaan yksikkö on ilman viestijää, koska yksiköiden välillä ei pääsääntöisesti ole sijaisjärjestelyjä. Poliisin valtakunnallisia viestinnän palveluita puolestaan ylläpidetään Poliisihallituksessa hyvinkin pienillä resursseilla, ja muusta valtionhallinnosta poiketen esimerkiksi verkkopalveluihin tai sisäiseen viestintään ei ole tiimejä, vaan järjestelmien toimivuus ja käyttö ovat yksittäisten ihmisten vastuulla. Tämä on haavoittuva tapa toimia ja näkyy väistämättä toisinaan palvelukyvyssä.

Mikäli poliisi muodostaisi yhden viraston, olisi tehtäviä mahdollista jakaa nykyistä tarkoituksenmukaisemmin myös viestinnässä, ja esimerkiksi muodostaa toisiaan sijaistavia tiimejä, jolloin päällekkäisen työn tekeminen vähenisi ja toisaalta riippuvuus yksittäisestä henkilöstä vähenisi. Tämä lisäisi organisaation viestinnällistä resilienssiä ja mahdollistaisi valtakunnallisen sekä alueellisen vaikuttavuuden paranemisen. Alueelliset tarpeet tulisivat edelleen katetuksi jopa aiempaa paremmin, sillä kuten todettua, tällä hetkellä sijaisjärjestelyjä ei pääsääntöisesti ole yksikkörajoin ylittävästi.

Poliisin viestinnässä on erinomaisia kokemuksia yhteisistä toiminnoista, sillä Helsingin johtokeskukseen sijoitettu valtakunnallinen operatiivinen viestintäryhmä (OVI) on saavuttanut vakiintuneen aseman operatiivisten viestintäpalveluiden tarjoajana kaikille poliisin tilanne- ja johtokeskuksille, sekä yksittäisissä tapauksissa myös esimerkiksi tutkinnanjohtajille tai poliisiyksiköille. Operatiivisen viestintäryhmän laaja palvelukyky mahdollistaa sen, että tilanteista viestitään oikea-aikaisesti. Myös yhä harvemmin poliisi saa moitteita siitä, etteikö se viestisi meneillään olevista tilanteista, vaan poliisin operatiivisiin tilanteisiin liittyvä viestintä on pääsääntöisesti hyvin onnistunutta. Tämän kaltainen kehittäminen koko viestinnän palvelukyvyn, yhtenä poliisitoiminnan mahdollistajana ja luottamuksen ja turvallisuuden tunteen rakentajana, olisi organisaatiolle eduksi.

Oikeudelliset asiat

Poliisin yleisten oikeudellisten asioiden osalta selvityksessä ei ole esitetty keinoja, joista olisi syytä lausua. Yleisten oikeudellisten asioiden osalta niiden tuottaminen tavoitteen tarkoittamalla tavalla on turvattu nykyisenkin mallin mukaisesti. Tukipalvelujen eli tässä tapauksessa oikeusyksikköjen keskittämisessä (vaihtoehdot 2-7) olisi tiettyjen tehtävien osalta kustannustehokkuutta. Oikeusyksikköjen näkökulmasta olisi järkevintä joko pysyttää nykyinen järjestely, taikka keskittää ne kaikki tukipalveluina ylijohtoon. Eli mikäli aluejakoihin päädytään, uuden aluejaon mukaisen oikeusyksikköjaon sijaan niiden keskittäminen ylijohtoon alueelliset tarpeet huomioiden olisi parempi ratkaisu, kun huomioidaan muulle varsinaiselle poliisitoiminnalle asetettu tavoite yhdenmukaisuudesta toiminnassa.

Organisaatioturvallisuus

Poliisin sisäisen turvallisuuden, varautumisen ja riskienhallinnan (ns. poliisin omasuoja) ohjaus toteutetaan koko poliisihallinnolle Poliisihallituksesta. Kuitenkin jokaisessa poliisiyksikössä hoidetaan näitä kokonaisuuksia myös

itsenäisesti. Tämä toteutusmalli aiheuttaa haasteita samaan toimintokokonaisuuteen kuuluvien tehtävien yhteensovittamiselle ja johtamiselle sekä lisää monin tavoin päällekkäisen työn tai toisaalta tehtävien hoitamatta jäämisen ja tiedonkulun riskejä. Uusilla organisoinneilla ja mahdollisesti toiminnan keskittämisellä ylijohtoon olisi mahdollista saada käyttöön myös koko poliisihallinnon samassa tehtäväkokonaisuudessa työtä tekevien resurssit yhteisen ohjauksen alle, yhdenmukaisemmat toimintatavat, ketterämmät tehtäväjaot, välttää päällekkäistä työtä sekä saada kattavammat sijaisuusjärjestelyt, kuten edellä viestinnänkin osalta on mainittu. Toteutusmalliin voitaisiin saada tukea esimerkiksi Ruotsissa toteutetuista poliisin sisäisen turvallisuuden uudistuksista.

4. *Suomen poliisihallintoa tulisi kehittää toiminnallisesti nykyistä yhdenmukaisemmaksi muodostamalla yksi poliisivirasto*

Yleistä

Käytännössä hallintorakenteen muuttaminen tarkoittaisi poliisihallinnon siirtymistä organisoinnissaan ns. yhden viraston malliin, kuten valtionhallinnon muut viranomaiset ovat jo pääosin tehneet.

Selvitysraportista jää melko vähille perusteluille se, miten käytännössä yhden viraston mallin on ajateltu, verrattuna muihin esille nostettuihin malleihin, toteuttavan tavoiteltuja tehokasta johtamista, yhdenmukaisempaa toimintaa, tasalaatuisempaa tuloksellisuutta, resurssien tehokasta, ketterää ja joustavaa käyttöä sekä parempaa suorituskkyä alati muuttuvassa toimintaympäristössä.

Tehokkuus, vaikuttavuus ja yhdenmukaisuus

Hallintorakenneuudistuksella tavoitellaan tehokkuutta, vaikuttavuutta ja toiminnan yhdenmukaistamista. Tämän tavoitteen keskiössä tulisi olla sekä sisäisesti että ulkoisesti mahdollisimman yksiselitteisen johtamisvarren luominen, joka mahdollistaisi toimivat prosessit, tunnistaisi haasteet, ja kykenisi riidattomalla toimivallalla selvästi johtamaan, valvomaan, ohjaamaan ja kehittämään poliisitoimintaa yhdenmukaiseen suuntaan.

Jotta muutos kannattaisi tehdä, tulisi edellytyksenä olla, että malli tosiasiasa varmistaisi poliisille tehokkaamman, vaikuttavamman ja ennen kaikkea yhdenmukaisemman toiminnan eri puolilla maata. Samalla henkilöstön ja muiden voimavarojen kohdentamista ja siirtymistä painopisteiden mukaisesti tulisi saada joustavoitettua.

Suomen poliisia tulee kehittää nykyistä yhdenmukaisemmaksi. Vaihtoehtoina on esitetty johtamisen voimistaminen nykyrakenteessa tai yhden viraston malli. Yhdenmukaistaminen lähtee yhdenmukaisesta organisoinnista, jolloin myös siihen voidaan kytkeä yhdenmukaiset ja toimivaksi havaitut prosessit joustavasti.

Raportin mukaan on edelleen toiminnallisesti tarpeen vahvistaa Poliisihallituksen poliisiyksiköihin kohdentamaa operatiivista toimintaa ohjaavaa vaikutusta toimintojen organisointitapojen, eri toimintojen vastuulle kuuluvien tehtävien ja toiminnallisten prosessien valtakunnalliseksi yhdenmukaistamiseksi. Toisaalta arviosta vaikuttaa puuttuvan konkreettiset toimenpiteet esimerkiksi valtakunnallisen yhdenmukaistamisen toteuttamiselle eli miten yhden viraston malli tosiasiaassa mahdollistaa yhdenmukaiset toimintatavat. Esimerkiksi voimassa olevat ohjeet ja määräykset koskevat kaikkia poliisiyksiköitä, ja silti toiminnalliset mallit ovat poliisiyksiköissä muodostuneet erilaisiksi. Tämä voi siis tarkoittaa myös sitä, että on tarve selkeyttää ja voimistaa Poliisihallituksen johtamista, eikä välttämättä muuttaa niinkään organisatorisia rakenteita.

Rakenne

Jos poliisin hallintorakennetta halutaan tosiasiallisesti uudistaa tehokkuutta, systemaattisuutta, sekä ennen kaikkea ennustettavuutta lisäävästi, tulisi rakennemuutoksen lähteä sisäministeriön poliisiosaston ja Poliisihallituksen roolin tarkastelusta. Muutoksen tulisi siis lähteä koko johtamisketjun tarkastelusta.

Yhden viraston mallissa strateginen johtaminen ja poliisiviraston keskitetyt hallinnolliset palvelut (mm. tukipalvelut, henkilöstö ja talous) olisi perusteltua keskittää Poliisihallitukseen, joka on poliisin johtoesikunta. Näin vähennettäisiin osin päällekkäistä työtä ja lisättäisiin yhdenmukaisuutta sekä laadua. Malli edellyttäisi johtoesikunnan alle toimivat operatiiviset yksiköt.

Tarkoituksenmukaisinta voisi olla säilyttää nykyinen alueellinen yksikköjako siten, että 11 poliisilaitosta ja 2 valtakunnallista yksikköä keskittyisivät ainoastaan operatiiviseen toimintaan.

Operatiivisiin yksiköihin tulisi voida tarvittaessa osoittaa tiettyjä hallinnollisia- tai tukitehtäviä, tai konsernin kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla koko poliisivirastoa palvelevia keskitettyjä tukitehtäviä tai keskitettyjä operatiivisia palvelutehtäviä, sekä sijoittaa niihin tarvittaessa johtoesikunnan alueellista henkilöstöä, jos tiettyjä hallinto- tai tukitehtäviä olisi käytännössä perustelluinta hoitaa alueilla.

Lisäksi kyky reagoida nykyistä paremmin esim. muuttuvaan asiakaskysyntään edellyttäisi malleja, joissa myös resursseja poliisilaitosten tai alueiden välillä pystyttäisiin jakamaan nykyistä joustavammin muuttuvan tarpeen mukaan.

Raportin mukainen ehdotus, jossa poliisialueet organisoitaisiin poliisin ylijohdon poliisitoimintayksikön mukaisten, keskeisten operatiivisten ydintoimintojen vastuualueiden mukaan sektoreiksi, jolloin operatiivisen toiminnan ohjaus tulisi yhdenmukaisena näiltä vastuualueilta, edistäisi todennäköisesti ainakin tavoitteita yhdenmukaisemmasta ja johdetummasta poliisista.

Hälytys- ja valvontatoiminnan johtamisen osalta, mikäli rakennemuutos eteeni, Poliisihallituksen rooli tulee kasvamaan operatiivisena ohjaustoimintona. Tämä edellyttää resurssien lisäämistä Poliisihallitukseen, mutta se ei keventäisi ainakaan merkittävästi alueiden johtorakenteita. Tälläkin hetkellä hälytys- ja valvontatoimintasektoreiden lähi- ja päällystöesimiehillä on jo niin paljon alaisia, ettei esimiesportaan supistamista voida nykyrakenteilla pitää perusteltuina. Rakennemuutos siten saattaisi tarkoittaa johtoportaiden lisäämistä henkilöstön osittain uudelleen sijoittamisen lisäksi. Asiassa tulee myös huomioida se, että esimiehen tehtävä on toimia lisäksi hallinnollisen esimiehen roolissa.

KRP:n hallinnolliseen asemaan ei esitetä muutoksia. Jatkossa olisi kuitenkin varmistettava, että KRP on kaikilta osin samanlaisessa asemassa muiden poliisiyksiköiden kanssa.

Kaikissa tapauksissa ns. yhden viraston malli edellyttäisi nykyisen useassa kirjanpitoyksikössä tehtävien tukitoimintojen keskittämistä ja selkeää työnjakoa poliisin ylijohdon ja poliisin operatiivisten toiminta-alueiden välillä.

Mahdollisen uudistuksen jälkeen poliisi muodostaisi yhden yhteisen kokonaisuuden (yksi virasto), jota johdettaisiin strategisella ja hallinnollisella tasolla johtoesikunnasta ja operatiivisella tasolla operatiivisista yksiköistä.

Muu toiminnan kehittäminen

On kuitenkin tärkeää korostaa, että pelkästään rakenteita muuttamalla poliisi ei tule saavuttamaan **sen** parempia tuloksia, vaan tämän lisäksi tarvitaan poliisin strategisen johtamisen viitekehyksen, strategisen suunnittelun roolien ja ylipäätään johtamisen prosessien kehittämistä. Tarvitaan voimakkaampaa panostusta poliisin kokonaisarkkitehtuurityöhön ja toiminnallisten prosessien yhtenäistämiseen sekä toiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä, mm. tietojärjestelmien osalta. Poliisin yksiköiden toimintaa ja rakenteita tulee myös rohkeasti uudelleen arvioida ennen organisaatiomuutoksia, jotta todellisiin haasteisiin päästään kiinni, eikä vain toteuteta mahdollista organisaatiomuutosta.

Raportissa esitetyt huomiot esimerkiksi siitä että ”mahdollistaisiko pienempi johdettavien määrä tehokkaamman, vaikuttavamman ja yhdenmukaisemman toiminnan eri puolilla maata” tai ”kehyskauden ja tulossovituskauden pidentäminen, tulosohjauksen ja seurannan kehittäminen vaativammaksi ja tehokkaammaksi, pitkäjänteisemmän suunnittelun mahdollistaminen; poliisin henkilö-, kalusto- ja varusteresurssimäärän kasvattaminen, johtamisrakenteen mataloittaminen, johtamiskulttuurin kehittäminen siten, että kaikilla johtotehtävissä olevilla olisi yhteinen työnäky ja tahtotila kehittää toimintaa samaan suuntaan alueen maantieteellisestä sijainnista tai henkilökohtaisista haluista riippumatta” ovat raportin selvitysosassa perusteltuja toimenpiteitä kehittämisen näkökulmasta ja vastannee asettamiskirjeen kysymyksen. Myös esitetty huomio ”pelkästään hallintorakenteen ja aluejaon uudistaminen ei ole riittävä toimenpide tuottamaan yhdenmukaisuutta” on perusteltu selvityksen perusteella.

Tällä hetkellä poliisilaitosten toiminnasta ja toteutuksesta vastaavat poliisipäälliköt saamansa ohjauksen sekä aluevastuun perusteella. Huomiona raportissa esitetään, että ”haastatteluiden ja lukuisien tilastollisten katsausten ja analyysien kautta on tullut selväksi, että Suomessa on 11 monilta osin eri tavoin organisoitua, erilaisin prosessein, erilaisin toimintatavoin ja erilaisin toiminnallisin linjauksin toimivaa poliisilaitosta tuottaen siten erilaista tuloksellisuutta monilla keskeisillä tulostittareilla mitattuna”. Itsenäisinä tulosityksiköinä poliisiyksiköillä on varsin itsenäinen asema. Tällä hetkellä toiminnan kehittäminen esim. Poliisihallituksen suunnasta ei välttämättä tuota haluttuja tuloksia, koska poliisilaitokset voivat tehdä itsenäisiä päätöksiä.

Usealla toiminta-alueella on selkeä tarve nykyistä voimakkaammalle valtakunnalliselle ohjaukselle. Tätä voisi miettiä ja toteuttaa mahdollisesti myös voimakkaammalla ohjauksella raportissa mainittujen verkostojen kautta. Toimintoja tulisi kuitenkin pystyä ohjaamaan raportissa kuvatulla tavalla yhtenä valtakunnallisena toimintona siitäkin huolimatta, että paikalliset eroavaisuudet mm. asiakaskysynnässä on tarpeen jatkossakin tunnistaa. Toimintojen ohjaamisessa tulisikin pyrkiä siihen, että koko valtakuntaa ohjattaisiin enemmän yhtenä kokonaisuutena, sillä tälläkin hetkellä jokaisen poliisilaitoksen tekemiset vaikuttavat suoraan muihin.

Selvityksen johtopäätösten mukaan kehittäminen poliisilaitoksissa suuntautuu eri asioihin ilman selkeää syytä. Tämä osaltaan johtunee alueellisista erityispiirteistä sekä poliisiyksiköiden itsenäisestä asemasta. Keskitetysti johdettu yhden viraston malli tukisi poliisitoiminnan yhdenmukaista tietojohdoista kehittämistä, tuottaen samalla sisäistä synergiaa ja sitä kautta säästöä.

5. Poliisin toiminnallisten tavoitteiden, voimavarojen, hyväksyttävyyden ja pitkäjänteisyyden sekä toimintaympäristön arvioimiseksi tulisi asettaa parlamentaarinen poliisikomitea

Poliisihallitus ei näe parlamentaarisen poliisikomitean perustamista erityisen tarpeellisenä.

Mikäli päädyttäisiin perustamaan poliisikomitea, tulisi varmistaa, että kokoonpanossa on mukana myös poliisihallinnon edustajat. Näin voisi osaltaan varmistaa poliittisten päättäjien saavan ajantasaista tietoa toiminnasta.

Poliisiylitarkastaja

Niina Uskali

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 08.09.2023 klo 09:01. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Jakelu

Sisäministeriö

Tiedoksi

Poliisihallituksen yksiköt